

УДК 343.98

**Чаплинський Костянтин Олександрович**

завідувач кафедри криміналістики та домедичної підготовки  
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, професор  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9922-3743>  
E-mail:

## НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ І ПОБУДОВИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ (наукова стаття)

**Анотація.** Наукова стаття присвячена дослідженню деяких аспектів розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку та громадської безпеки. Розглядаються особливості криміналістичної характеристики як елементу методики розслідування визначеної категорії кримінальних правопорушень.

Зосереджено увагу на тому, що наповнення криміналістичної характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку повинно відповідати потребам правоохоронних органів. Тобто бути оптимальним та достатньо інформаційноємним для того, щоб була можливість використовувати відомості стосовно конкретних елементів досліджуваної категорії для досягнення цілей розслідування.

На основі дослідження наукових джерел, аналізу матеріалів кримінальних проваджень та анкетування працівників правоохоронних органів нами було окреслено наповнення криміналістичної характеристики правопорушень проти громадського порядку наступними складовими: спосіб вчинення злочину, предмет злочинного посягання, обстановка вчинення злочину, слідова картина, особа злочинця, особа потерпілого.

Визначено, що виокремлення вказаних елементів крім усього вказаного ще обумовлюється їх необхідною розшуковою спрямованістю: виділення типових складових формулює реальні можливості окремих слідчих версій під час розслідування та дає змогу більш ефективно проводити різноманітні процесуальні дії.

**Ключові слова:** кримінальні правопорушення, громадський порядок, громадська безпека, криміналістична характеристика, методика розслідування, слідчі (розшукові) дії, планування розслідування.

**Постановка проблеми.** Розбудова України як демократичної, правової і незалежної держави та інтегрування до Європейського співтовариства відбувається у складних умовах. Суттєвою перешкодою на шляху реформування політичної та соціально-економічної систем суспільства залишається злочинність. Вона негативно впливає на стан економіки і розвиток усіх суспільних та державних інститутів. Певні прорахунки у реформуванні економічної та соціальної сфер суспільства, кримінального процесуального законодавства, нестабільність у сфері безпеки держави зумовили суттєве збільшення кількості кримінальних правопорушень проти громадського порядку та громадської безпеки. Останнім часом спостерігається стала тенденція до зміни структури і характеру кримінальних правопорушень, загальний рівень яких має тенденцію до зростання.

Соціально-економічні та політичні зміни, які відбулися впродовж останніх років в країнах

Європи і СНД, у тому числі і в Україні, безпосередньо вплинули на міжнародний характер злочинності. Спостерігається стійка тенденція до погіршення криміногенної обстановки у державі, що зумовлена виникненням якісно й кількісно нових видів діяльності кримінальних групвань. Серйозні прорахунки у проведенні реформ в соціально-економічній, правоохоронній та інших галузях державної діяльності сприяли зміні структури і характеру організованої злочинності, загальний рівень якої має тенденцію до зростання. Протидія злочинності у сфері громадського порядку та громадської безпеки є важливим напрямом діяльності держави. На сучасному етапі в діяльності правоохоронних з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень виникає низка складних організаційних і тактичних завдань, котрі зумовлені, з одного боку, вимогами активізації боротьби з кримінальними діями, а з іншого – ускладненням цієї боротьби,

зокрема, у зв'язку зі зрощенням організованої злочинності з економічними структурами і укріпленням корумпованих зв'язків; посиленням протиправної протидії здійсненню правосуддя злочинцями; використанням ними новітніх способів підготовки, здійснення та приховування злочинів проти громадського порядку та громадської безпеки. Суттєве зростання кількості кримінальних правопорушень проти громадського порядку й громадської безпеки демонструє нездатність правоохоронних органів протистояти цим соціально-негативним явищам.

Низька якість розкриття й розслідування, недостатність кваліфікованих кадрів у правоохоронних органах, відсутність системи попередження і профілактики кримінальних правопорушень проти громадського порядку та громадської безпеки, створили підґрунтя до збільшення їх кількості, які дедалі набувають усе більш загрозливих форм. Така ситуація пояснюється не тільки зростанням професіоналізму злочинців та їхньою озброєністю, але й тим, що, по-перше, бракує необхідних сучасних комплексних наукових розробок з проблем організаційно-тактичних основ забезпечення досудового розслідування та оперативно-розшукового забезпечення кримінального судочинства, а ті які є потребують з однієї сторони оновлення відповідно до особливостей організованої злочинної діяльності, а з другої – доведення здобутків науки до посадових осіб, які розслідують злочини проти громадського порядку та громадської безпеки, що дозволить удосконалити їхню діяльність.

Вказане свідчить про недосконалість методики розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки, у той час, як безпосередня діяльність різноманітних підрозділів правоохоронних органів, насамперед, Національної поліції України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, потребує сучасного й постійного оновлення та удосконалення з урахуванням вимог правоохоронної практики.

Серед сучасних наукових досліджень, які мають спеціалізований теоретичний і практичний характер, а також є підґрунтям для формування концепційно-сутнісної моделі розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки варто виокремити такі праці: М. М. Єфімова «Криміналістична характеристика та особливості розслідування хуліганства» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), Н. О. Кононенко «Розслідування хуліганства, вчиненого під час проведення спортивно-масових заходів» (м. Дніпро, 2016 р.), М. А. Очеретяний «Криміналістична характеристика та особливості розслідування хуліганства, вчиненого групою осіб» (м. Київ, 2016 р.), А. М. Лазебний «Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень проти громадського порядку» (м. Ірпінь, 2016 р.), К. В. Бахчев «Розслідування хуліганства, вчиненого неповнолітніми» (м. Дніпро, 2017р.), О. В. Антонюк «Розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціаль-

но пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень» (м. Дніпро, 2017 р.), О. П. Кузьменко «Початковий етап розслідування масових заворушень» (м. Київ, 2017 р.), С. С. Герасимчук «Розслідування хуліганства, пов'язаного з опором представникові влади або громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку» (м. Дніпро, 2018 р.), А. С. Шевченко «Розслідування хуліганства, вчиненого під час виборчого процесу в Україні» (м. Київ, 2019 р.), А. О. Войтко «Криміналістична характеристика та розслідування групового порушення громадського порядку» (м. Київ, 2020 р.), П. Р. Трясун «Криміналістична характеристика та особливості розслідування хуліганства, вчиненого у публічних місцях» (м. Київ, 2020 р.), О. А. Антонюк «Теоретичні основи методики розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку» (м. Дніпро, 2021 р.).

В наукових дослідженнях вчені досліджували розслідування окремих видів кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки. Так, виокремлено деякі питання видових й внутрішньовидових методик розслідування протиправних діянь, кваліфікованих за статтями 293-296 КК України. У той же час, у зв'язку зі змінами в нормативно-правовому забезпеченні низка домінант певним чином втратила свою актуальність. Крім того, деякі питання вказаної проблематики потребують подальшого розвитку. Враховуючи відкритий характер досліджуваної категорії протиправних діянь, вимагають удосконалення криміналістичні засоби й методи збирання доказової інформації з матеріальних, особистісних та змішаних джерел. Також необхідно визначити засоби профілактичної діяльності уповноважених осіб у досліджуваній категорії кримінальних проваджень.

Зростання кримінальних правопорушень вказаної категорії безпосередньо вказує на недостатню ефективність існуючих засобів і методів боротьби з даним негативним явищем. Ця ситуація свідчить про те, що перед правоохоронними органами постають нові завдання щодо визначення стратегічних напрямів їх діяльності, пошуку нових підходів до боротьби зі злочинними проявами, які б відповідали реаліям та враховували тенденції розвитку суспільства й держави. У цьому контексті важливим кроком є узагальнення наукових ідей й підходів до вдосконалення існуючої методики розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку та громадської безпеки.

Розглядаючи проблемні питання визначення й побудови криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку та громадської безпеки, слід наголосити, що побудова будь-якої системи залежить від ймовірних зв'язків, що будуть стабільно та логічно відображати її внутрішні властивості. Така думка може мати місце й при побудові криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки.

Адже саме кореляційні зв'язки, що існують між окремими елементами досліджуваної категорії, є основою її найбільш ефективного застосування працівниками правоохоронних органів. У той же час, необхідно визначитись з наповненням відповідними складовими криміналістичної характеристики досліджуваної групи протиправних діянь. Адже існує велика кількість напрацювань вчених-криміналістів з цього приводу.

**Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.** Серед вчених-криміналістів та процесуалістів, які присвятили свої дослідження розробці поняття та наповненню криміналістичної характеристики слід відмітити таких як: О. А. Антонюк, Р. С. Белкін, В. Д. Берназ, О. М. Васильєв, А. Ф. Волобуєв, І. Ф. Герасимов, В. Ф. Єрмолович, В. А. Журавель, О. Н. Колесніченко, В. О. Коновалова, В. В. Лисенко, Є. Д. Лук'янчиков, В. О. Образцов, І. Ф. Пантелєєв, М. В. Салтевський, Л. О. Сергєєв, Р. Л. Степанюк, В. Г. Танасевич, О. Г. Філіпов, К. О. Чернявський, В. Ю. Шепітько, М. П. Яблоков та ін. У той же час, виникає необхідність комплексно дослідити інформаційне наповнення криміналістичної характеристики окремої групи протиправних діянь: кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки.

**Мета роботи** полягає у визначенні проблемних питань та напрямів побудови криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки.

**Викладення основного матеріалу.** Розглядаючи сучасні підходи до визначення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки, слід зазначити, що у теоретичному аспекті деякі питання залишилися малодослідженими. Так, на думку 92 % опитаних респондентів, одним з найбільш перспективних напрямків удосконалення діяльності правоохоронних органів в розрізі розслідування визначеної групи протиправних діянь є питання визначення кореляційних зв'язків між окремими елементами криміналістичної характеристики. З приводу елементного наповнення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку, слід одразу зауважити, що загальний перелік її складових науковцями не визначений. Доречною є думка Г. А. Матусовського, який визначає взаємозв'язок елементів криміналістичної характеристики як накопичення і джерело відомостей про певні види злочинів, виконуючи інформаційну функцію, становить собою єдину інформаційну систему. Автор наголошує на тому, що використання останньої можливо шляхом одержання й аналізу відомостей щодо окремих елементів і встановлення зв'язків між ними. У цьому розумінні всі елементи системи теоретично рівнозначні і поділяти їх на основні та другорядні недоцільно. У той же час використання такої інформаційної системи вимагає в кожному конкретному випадку виокремлення ключового елемента, через

який можна здійснити «вхід» у систему з метою одержання необхідної інформації. З огляду на зазначене, Г. А. Матусовський робить висновок, що виокремлення ключового елемента для конкретного випадку залежить від слідчої ситуації, що склалася на даному етапі розслідування, а також від того, які вихідні дані має слідчий і які з них необхідно встановити. Аналіз кримінальних справ щодо злочинів різних категорій показує, що значна частина їх учиняється способами, ознаки яких не завжди очевидні. Тому їх виявлення й пояснення вимагають у першу чергу знань і використання систематизованого опису способів злочинів [1, с. 149]. Цілком можна підтримати вказану позицію і вважаємо за першочергове виокремити в криміналістичній характеристиці правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки способів їх вчинення. З приводу інших елементів вважаємо за необхідне дослідити думки науковців стосовно цього питання.

Так, М. В. Салтевський визначає наповнення криміналістичної характеристики з чотирьох основних елементів: предмету безпосереднього замаху; способу учинення злочину в його широкому розумінні; типової обстановки – слідової картини в її широкій інтерпретації; особи злочинця» [2, с. 419]. В свою чергу, Л. О. Сергєєв виокремлював такі складові як особливості способів і слідів певних видів злочину; обставини, що характеризують учасників злочинів та їх злочинні зв'язки; час, місце і обстановка вчинення злочинів; об'єктивна сторона, об'єкт замаху, а також взаємозв'язок наведених чинників [3, с. 6]. Як бачимо, Л. О. Сергєєв крім елементів, які були виокремлено М. В. Салтевським, визначив об'єктивну сторону, яку ми вважаємо за необхідне називати обстановкою вчинення протиправного діяння.

А вже А. В. Іщенко визначає наступні складові криміналістичної характеристики злочинів: слідова картина, спосіб учинення злочину, предмет злочинного посягання, дані щодо особи злочинця і потерпілого [4, с. 181]. Зі свого боку, Зі свого боку, В. Ю. Шепітько вирізняє такі елементи: спосіб злочину; час злочину; місце й обстановку; знаряддя й засоби злочину; предмет з посягання; особа потерпілого і злочинця; типові сліди злочину [5, с. 318].

Інша група вчених (М. О. Селіванов, В. О. Образцов, І. Ф. Пантелєєв) виокремлює ще один склад криміналістичної характеристики: типові ситуації окремого виду злочину; найпоширеніші способи їх здійснення, характеристика типових матеріальних слідів злочину, що можуть мати значення речових доказів у кримінальній справі; безпосередній об'єкт злочинного посягання; найбільш ймовірні місця їх виявлення, схованок, способи приховування слідів злочину та інших засобів маскування, характеристика їх професійних злочинних навичок; умови охорони його від злочинних посягань [6, с. 359; 7, с. 97].

В свою чергу, інша група науковців (Є. П. Іщенко, О. О. Топорков) акцентувала увагу на тому, що на основі узагальнення описів значної кількості злочинів розробляється їх інформаційна модель, що відображає саме типове для всього



масиву розслідуваних деліктів, яка повинна включати: типові вихідні відомості; дані про типові способи вчинення і приховування цього виду злочинів і типових наслідків їх застосування; відомості про особу ймовірного злочинця, ймовірних мотиви і цілі вчиненого; дані про особу вірогідною жертви злочину і про типовий предмет посягання; відомості про типові обставини скоєння злочину (місце, час, обстановка) [8, с. 490].

Як бачимо, кількість елементів криміналістичної характеристики варіюється від чотирьох до шести-семи. Але, наприклад, В. Ф. Єрмолович визначив узагальнену структуру криміналістичної характеристики злочинів, включивши до неї понад 20 елементів. Для прикладу, автор виокремив в ній такі складові: зв'язок злочину з адміністративними правопорушеннями, а також порушеннями фінансової, технологічної, трудової та іншої дисципліни; криміналістична структура злочину; способи ухилення від кримінальної відповідальності й покарання обвинуваченого за вчинене; діяльність осіб, що об'єктивно сприяла настанню злочинного результату або ухиленню суб'єкта від кримінальної відповідальності тощо [9, с. 238]. Низка елементів, наведених вказаним автором та деякі попередніми нам здається невідповідними сутності криміналістичної характеристики, а, скоріш за все, іншими елементами методики розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку. Серед них слід виокремити типові слідчі ситуації розслідування, обставини, що підлягають встановленню.

Дослідивши загальні наповнення криміналістичних характеристик вченими-криміналістами, вважаємо за необхідне більш детально дослідити визначену наукову категорію в розрізі досліджуваної групи протиправних діянь. Так, М. М. Єфімов вирізняє такі складові криміналістичної характеристики хуліганства: способи вчинення хуліганства; предмет злочинної діяльності; обстановку вчинення хуліганських дій; слідову картину вчинення хуліганства; особу потерпілого; особу злочинця (хулігана) [10, с. 317]. Майже аналогічно, але з приводу внутрішньовидової криміналістичної характеристики (хуліганство, вчинене групою осіб), М. А. Очеретяний сформував її систему з таких елементів: способи вчинення злочину; обстановка вчинення хуліганських дій; слідова картина злочину; особа потерпілого; особа злочинця [11, с. 20].

З приводу криміналістичної характеристики масових заворушень, то П. В. Шалдирван виокремлював в ній такі елементи як спосіб вчинення злочину, слідову картину, обстановку вчинення злочину та особу злочинця [12, с. 29]. А вже О. П. Кузьменко в ній виділяв наступні елементи: Обстановка та спосіб вчинення масових заворушень; типова слідова картина масових заворушень; особа злочинця та особа потерпілого [13, с. 27].

Інша група науковців (А. В. Антонюк, К. В. Бахчев, Н. О. Кононенко, А. С. Шевченко) також досліджуючи внутрішньовидові криміналістичні характеристики хуліганства до вищезазначених, в залежності від специфіки, додавали такі

елементи як знаряддя злочину [14, с. 23], обстановка вчинення хуліганських дій [15, с. 20], обстановка вчинення правопорушення [16, с. 162], особа неповнолітнього злочинця [17, с. 37].

Тобто усі зазначені дослідження характеризуються наявністю такого елементу криміналістичної характеристики як спосіб учинення злочину. Даний елемент має місце у 100 % випадків вивчених нами кримінальних проваджень, а його доцільність в визначеній категорії пояснюється обов'язковим доведенням об'єктивної сторони протиправного діяння.

Наступним елементом, який ми вважаємо за потрібне виокремити в криміналістичній характеристиці правопорушень проти громадського порядку є предмет злочинного посягання. Окремі вчені в галузі кримінального права, наголошували на тому, що у кримінально-правовому значенні предмет в даних злочинах виявити складно [18, с. 123-125]. Дійсно, в масових заворушеннях, закликах до вчинення дій, що порушують громадський порядок та навіть в диспозиції хуліганства як протиправного діяння важко знайти якийсь предмет. В той же час, ми вважаємо, що всі речі матеріального світу, які зазнали змін в наслідок протиправних дій у криміналістичному розумінні будуть предметом злочинного посягання. Тому ми вирішили виокремити вказаний елемент в криміналістичній характеристиці досліджуваної категорії діянь.

Всі кримінальні правопорушення вчинюються в конкретних просторово-часових рамках, умовах. Тому виокремлення такої складової як обстановка вчинення злочину також не викликає сумнівів. В розрізі цього, одразу наголосимо на слідовій картині, яка також завжди буде мати місце в досліджуваній категорії проваджень.

З приводу чергового елементу криміналістичної характеристики вважаємо доречним навести позицію В. М. Мешкова, який акцентує увагу на тому, що стосовно суб'єкту злочину збирається інформація, яка його характеризує: по місцю роботи, навчання, місцю проживання; перевіряються версії щодо його зловживання наркотиками чи алкоголем; наявність судимості; причетність до агресивних релігійних сект [19, с. 111]. Тобто особа злочинця також має велике значення для процесу розслідування.

На останок згадаємо про особу потерпілого, яка є важливим елементом криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку з огляду на загальну їх віктимність. Адже вчинення протиправних дій цієї категорії в більшості випадків зумовлюється певними характеристиками потерпілої особи.

Виокремлення вказаних елементів крім усього вказаного ще обумовлюється їх необхідною розшуковою спрямованістю: виділення типових складових формулює реальні можливості окремих слідчих версій під час розслідування та дає змогу більш ефективно проводити різноманітні процесуальні дії.

**Висновки.** Підсумовуючи, зазначимо, що наповнення криміналістичної характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку і громадської безпеки повинно відповідати потребам правоохоронних

органів. Тобто бути оптимальним та достатньо інформаційноємним для того, щоб була можливість використовувати відомості стосовно конкретних елементів досліджуваної категорії для досягнення цілей розслідування. На основі дослідження наукових джерел, аналізу матеріалів кримінальних проваджень та анкетування працівників правоохоронних органів нами було окреслено наповнення криміналістичної характеристики правопорушень проти громадського порядку наступними складовими: спосіб вчинення злочину, предмет злочинного посягання, обстановка вчинення злочину, слідова картина, особа злочинця, особа потерпілого.

Зростання рівня злочинності проти громадського порядку та громадської безпеки в Україні може бути стабілізовано поєднанням законодавчих, організаційних заходів та наукових розробок. Одним з основних завдань, які повинна вирішувати наука у вказаному напрямі – актуалізація наукового і методичного забезпечення протидії злочинності проти громадського порядку та громадської безпеки, підвищення її результативності шляхом впровадження у діяльність правоохоронних органів найновіших наукових досліджень, розробок та передового досвіду.

### Бібліографічні посилання

1. Матусовский Г. А. Структура криминалистической характеристики зло́чинив: Криминалистика. Криминалистична тактика і методика розслідування зло́чинив / За ред. В.Ю.Шепітька. Харків: Право, 1998. 650 с.
2. Салтевський М. В. Криминалистика (у сучасному викладі) ; підручник. К.: Кондор, 2005. 588 с.
3. Сергеев Л. А. Расследование и предупреждение хищений, совершаемых при производстве строительных работ: автореф. дисс... канд. юрид. наук. М., 1966. 18 с.
4. Ищенко А. В. Фундаментальні та прикладні криміналістичні категорії. *Актуальні проблеми розкриття та розслідування зло́чинив у сучасних умовах* : Міжнародна науково-практична конференція 5 листопада 2010 р., м. Запоріжжя: матеріали у 3 част. Запоріжжя. 2010. ч.1. С. 180–182.
5. Шепітько В. Ю. Криминалистика: Курс лекцій / Х.: Одиссей, 2005. 368 с.
6. Пантелеев И. Ф., Селиванов Н. А. Криминалистика : учебник. / М. : Юрид. лит., 1975. 544 с.
7. Танасевич В. Г., Образцов В. А. О криминалистической характеристики преступлений. ВИ по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности. М., 1976. Вуп. 25. С. 94–104.
8. Ищенко Е. П., Топорков А. А. Криминалистика : Учебник / Изд. 2-е, испр. и доп. Под ред. доктора юридических наук, профессора Е. П. Ищенко. М.: Юридическая фирма «КОНТРАКТ», «ИНФРА-М», 2006. 748 с.
9. Ермолович В. Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. Мн., 2001. С. 238–240.
10. Єфімов М. М. Структура криміналістичної характеристики хуліганства. *Криміналістика у протидії злочинності* : тези доп. наук.-практ. конф. (Київ, 16 жовт. 2009 р.). К. : Хай-Тек Прес, 2009. С. 315–317.
11. Очеретяний М. А. Особливості криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого групою осіб. *Використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні*: матеріали наук.-практ. семінару (Дніпропетровськ, 30 квіт. 2014 р.). Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. С. 47–49.
12. Шалдирван П. В. Методика розслідування масових заворушень / Дисер. на здоб. наук. ст. к.ю.н. за спец. 12.00.09. Академія адвокатури України. Київ. 2005. 210 с.
13. Кузьменко О. П. Початковий етап розслідування масових заворушень. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 225 с.
14. Антонюк О. В. Розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень : дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ: Дніпропетровськ, 2017. 240 с.
15. Кононенко Н. О. Розслідування хуліганства, вчиненого під час проведення спортивно-масових заходів : дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ: Дніпропетровськ, 2016. 214 с.
16. Шевченко А. С. Сутність та система криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого під час виборчого процесу в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2015. Випуск 33. Ч. 2. Т. 2. С. 159–162.
17. Бахчев К. В. Розслідування хуліганства, вчиненого неповнолітніми : дисер. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ: Дніпропетровськ, 2017. 243 с.
18. Коржанський М. Й. Предмет і об'єкт злочину: Монографія. Д.: Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ; Ліра ЛТД, 2005. 252 с.
19. Мешков В. М. Методика расследования преступлений : курс лекций. М.: Юрлитинформ, 2013. 304 с.

### References

#### Authored books

1. Matusovsky, H. A. (1998) *Struktura kryminalistychnoyi kharakterystyky zlochyv*: Kryminalistyka. Kryminalistychna taktyka i metodyka rozsliduvannya

nya zlochyv [The structure of criminalistics characteristics of crimes: Forensics. Forensic tactics and methods of crime investigation]. Za red. V.YU. Shepit'ka. Kharkiv: Pravo. 650 s. [in Ukr.].

2. Saltevs'kyi, M. V. (2005) Kryminalistyka (u suchasnomu vykladi) [Criminalistics (in the modern presentation)] ; pidruchnyk. K.: Kondor, 2005. 588 s. [in Ukr.].
3. Shepyt'ko V. YU. (2005) Krymynalystyka: Kurs lektsiy [Criminalistics: A course of lectures] / KH.: Odyssey, 2005. 368 s. [in Ukr.].
4. Panteleyev, I. F., Selivanov N. A. 1975) Kriminalistika: uchebnik. [Criminalistics: A course of lectures] / M.: Yurid. lit., 1975. 544 s. [in Russian]
5. Ishchenko, Ye. P., Toporkov A. A. (2006) Kriminalistika : Uchebnik [Criminalistics: Textbook] / Izd. 2-ye, ispr. i dop. Pod red. doktora yuridicheskikh nauk, professora Ye. P. Ishchenko. M.: Yuridicheskaya firma «KONTRAKT», «INFRA-M». 748 s. . [in Ukr.].
6. Yermolovich, V. F. (2001) Kriminalisticheskaya kharakteristika prestupleniy [Criminalistic characteristics of crimes]. Mn., 2001. 320 s. . [in Ukr.].
7. Korzhans'kyi, M. Y. (2005) Predmet i ob'ekt zlochynu: Monohrafiya [Subject and object of the crime: Monograph.]. D.: Yuryd. akad. Min-va vnutr. sprav; Lira LTD. 252 s. . [in Ukr.].
8. Meshkov V. M. (2013) Metodika rassledovaniya prestupleniy : kurs lektsiy [Methods of investigating crimes: a course of lectures]. M.: Yurlitinform. 304 s. [in Russian]

#### Journal articles

9. Shevchenko, A. S. (2015) Sutnist' ta systema kryminalistychnoyi kharakterystyky khulihanstva, vchynenoho pid chas vyborchoho protsesu v Ukraini [he essence and system of criminalistic characterization of hooliganism committed during the election process in Ukraine]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya «Pravo»*. Vypusk 33. CH. 2. T. 2. S. 159–162. [in Ukr.].

#### Thesis abstracts

10. Ishchenko, A. V. (2010) Fundamental'ni ta prykladni kryminalistychni katehoriyi [Fundamental and applied criminalistics categories.]. Aktual'ni problemy rozkryttya ta rozsliduvannya zlochyniv u suchasnykh umovakh: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya 5 lystopada 2010 r., m. Zaporizhzhya: materialy u 3 chast. Zaporizhzhya. ch.1. S. 180–182. [in Ukr.].
11. Tanasevich, V. G., Obratsov V. A. (1976) O kriminalisticheskoy kharakteristiki prestupleniy [On the criminalistic characteristics of crimes]. VI po izucheniyu prichin i razrabotke mer preduprezhdeniya prestupnosti. M. Vyp. 25. S. 94–104. [in Russian]
12. Yefimov, M. M. (2009) Strukturakryminalistychnoyi kharakterystyky khulihanstva [The structure of the criminalistic characteristics of hooliganism]. Kryminalistyka u protydyi zlochynnosti : tezy dop. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 16 zhovt. 2009 r.). K.: Khay-Tek Pres. S. 315–317. [in Ukr.].
13. Ocheretyanyy, M. A. (2014) Osoblyvosti kryminalistychnoyi kharakterystyky khulihanstva, vchynenoho hrupoyu osib [Specifics of criminalistic characterization of hooliganism committed by a group of persons.]. Vykorystannya spetsial'nykh znan' u dosudovomu rozsliduvanni: materialy nauk.-prakt. seminaru (Dnipropetrovs'k, 30 kvit. 2014 r.). Dnipropetrovs'k : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2014. S. 47–49. [in Ukr.].

#### Dissertations

14. Sergeyev, L. A. (1966) Rassledovaniye i preduprezhdeniye khishcheniy, sovershayemykh pri proizvodstve stroitel'nykh rabot [Investigation and prevention of thefts committed during construction works]: avtoref. diss... kand. yurid. nauk. M.. 18 s. [in Russian]
15. Shaldyrvan, P. V. (2005) Metodyka rozsliduvannya masovykh zavorushen' [Methods of investigating mass riots]: Dyser. na zdob. nauk. st. k.yu.n. za spets. 12.00.09. Akademiya advokatury Ukrainy. Kyiv. 210 s. [in Ukr.]. Kuz'menko O. P. (2017) Pochatkovyy etap rozsliduvannya masovykh zavorushen' [he initial stage of the investigation of mass riots]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv. :Kyiv's'kyi natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka. 225 s. [in Ukr.].
16. Antonyuk, O. V. (2017) Rozsliduvannya khulihanstva, vchynenoho iz zastosuvannam vohnepal'noyi abo kholodnoyi zbroyi chy inshoho predmeta, spetsial'no prystosovanoho abo zazdalehid' zahotovlenoho dlya nanesennya tilesnykh ushkodzen' [Investigation of hooliganism committed with the use of firearms or melee weapons or other objects, specially adapted or pre-prepared for infliction of bodily harm: dissertation.]: dyser. na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata yurydychnykh nauk: 12.00.09. Dnipro: Dnipropetrovs'kyi derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav.. 240 s. [in Ukr.].
17. Kononenko, N. O. (2016) Rozsliduvannya khulihanstva, vchynenoho pid chas provedennya sportyvno-masovykh zakhodiv [Investigation of hooliganism committed during sports events]: dyser. na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata yurydychnykh nauk: 12.00.09. Dnipro: Dnipropetrovs'kyi derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav . 214 s [in Ukr.].
18. Bakhchev, K. V. (2017) Rozsliduvannya khulihanstva, vchynenoho nepovnolitnimy [Investigation of hooliganism committed by minors: dissertation]: dyser. na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata yurydychnykh nauk: 12.00/09 Dnipro: Dnipropetrovs'kyi derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. 243 s. [in Ukr.].

**Konstantin Chaplinsky**

## **SCIENTIFIC APPROACHES TO THE DEFINITION AND CONSTRUCTION OF CRIMINAL CHARACTERISTICS OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST PUBLIC ORDER AND CIVIL**

(Scientific Article)

*The scientific article is devoted to the study of some aspects of the investigation of criminal offenses against public order. The peculiarities of forensic characteristics as an element of the methodology of investigation of a certain category of criminal offenses are considered.*

*The author emphasizes that the filling of forensic characteristics of criminal offenses against public order must meet the needs of law enforcement agencies. That is, to be optimal and informative enough to be able to use information about specific elements of the studied category to achieve the objectives of the investigation.*

*Based on the study of scientific sources, analysis of materials of criminal proceedings and questionnaires of law enforcement officers, we outlined the filling of the forensic characteristics of offenses against public order with the following components: the method of committing a crime; the subject of criminal encroachment; the circumstances of the crime; trace picture; the identity of the offender; the victim's identity.*

*It is determined that the separation of these elements in addition to all of the above is also determined by their necessary search direction: the selection of typical components formulates the real possibilities of individual investigative versions during the investigation and allows more efficient various procedural actions.*

**Key words:** criminal offenses, public order, forensic characteristics, methods of investigation, investigative (search) actions, investigation planning.